

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Kodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Daniyel

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 597 [1836 oder 1837]

בי הימחנ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9191

נחמיה יב

יב (א) וְאֵלֶּה הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם
 אֲשֶׁר עָלוּ עִם-זִרְבָבֶל בֶּן-
 שָׁאֲלֻתְיָאֵל וַיְשׁוּעַ שָׂרְיָה יִרְמְיָה
 עֲזָרָא: (ב) אֲמַרְיָה מַלְוָךְ חֲטוּשׁ:
 (ג) שְׁכַנְיָה רַחֵם מְרַמַּת: (ד) עֲדוּא
 גִּנְתוּי אֲבִיָּה: (ה) מִיָּמִין מַעֲדִיָּה
 בִּלְגָה: (ו) שְׁמַעְיָה וַיִּוִּירִיב יִדְעִיָּה:
 (ז) סָלוּ עֲמוּק חַלְקִיָּה יִדְעִיָּה אֵלֶּה
 רֵאשֵׁי הַכֹּהֲנִים וְאֶחְיָהֶם בְּיַמֵּי
 יֵשׁוּעַ: (ח) וְהַלְוִיִּם יֵשׁוּעַ בְּנוֹי
 קְדַמְיָאֵל שָׂרְבִיָּה יְהוּדָה מַתַּנְיָה
 עֲרִידוֹת הַיְּהוּדִים הוּא וְאֶחְיָיו:
 (ט) וּבִקְבָקְיָה וְעֵנֹי אֶחְיָהֶם לְנִגְדָם
 ועני קרי למשמרות

חרגום אשכנזי קמו
 יב (א) ריעס זינד דיא פריעס-
 סטער אונד לעוויט-
 טען, וועלכע מיט זרכבל דעם
 זאָהנע שאלתיאל'ס, אונד ישוע
 הערויף געצאָגען זינד: שריה,
 ירמיה, עזרא, (ב) אמריה,
 מלוך, חטוש, (ג) שכניה,
 רחם, מרמות, (ד) עדוא,
 גנחוי, אביה, (ה) מימין, מעדיה,
 בלגה, (ו) שמעיה, יויריב,
 ידעיה, (ז) סלו, עמוק, חלקיה,
 ידעיה: ריעס זינד דיא הייפ-
 טער דער פריעסטער אונד
 איהרע ברידער אין דען טאָ-
 גען ישוע'ס. (ח) אונד דיא לע-
 וויטטען: ישוע, בנוי, קדמיאל,
 שרביה, יהודה, מתניה,
 (ט) אַקניסטער) אויף דעם ידות,
 ער אונד זיינע ברידער, (ט) אונד
 איהרע ברידער בקבקיה אונד
 עני, איהנען געגענאיבער פאָ-
 סטענ-

ר ש י

יב (א) וישוע. הוא יהושע הכהן הגדול: (ז) בנימי ישוע. שהיו ראשים בנימי יהושע כהן גדול:
 (ח) הירודות. מין בלי שיר לומר שירה: (ט) למשמרות. כמו שמלינו (בדכני הימים ח'
 ב"ד

ב א ו ר

יב (א) עם זרכבל, הספקות אשר ישחרגו בפרשה הזאת גם הנה נאחזות בסנך המקורות
 הכלליות אשר יפלו בעיון הספר הזה בכללו, ולזה מקומם במנוח הספר ע"ש.
 (ז) ואחיהם, המעתיקים הקדמונים חרגמו כמו עם כענין כי היה ארון ה' ביום ההוא
 ובני ישראל (ש"א י"ד ח') שענינו עם בני ישראל, עיין מכלול, ויהיה פירושו אלה עלו עם יתר
 אחיהם, אולם יש לפרש גם כמשמעו כי אלה שזכר היו אם הראשים או אחי הראשים ולכבוד
 הראשים הזכיר שם כי לא יעלה על הספר רק שמות האלילים והנכבדים כאשר אמרנו לעיל.
 (ח) הירודות, אמר הראב"ע שהוא שם דבר כמו הודות, ועמו הסנים הרד"ק וכתב ובא דגש
 חמורת נח הודות כמו דגש אל נולדו להרפה, יום הלדת את פרעה, ואף על פי שנכתבה
 היר"ד כי כן נכתבה הו"ו נולדו להרפה ואעפ"כ נגדשה הלמ"ד לחסרון פ"א הפעל, וטוב
 שנאמר כי דגש הירודות להדגיש הו"ד ולפאר קריאתה כי אינה דומה לו"ו נולדו כי הו"ו אף
 ע"פ שנכתבה אינה נקראת והיא כאלו אינה ולפיכך נדגשה הלמ"ד לחסרונה, אבל הו"ד
 הירודות היא נקראת אבל לא היתה קריאתה נכרת על הבאור אם לא נדגשה עכ"ל, ולי נראה
 כי ראוי להיות כאן על ההירודות נה"א הדעת, ונעבור פגישות שמי הה"אין השמיטו הה"א
 הדעת והניטו הדגש ונקדו הה"א הכתובה בש"ק לראו כי ראוי להיות הודות בחולס, ובמרו
 בש"ק ולא בק"ח כי לפני ד"ח יוכשר יומר הש"ק מן הקמץ חטף, אולם באמת יראה נכון פי'
 רא"י כי הירודות הוא ידומון והוא כלי שיר כאשר אמר טעמו בפסוק הנא. (ט) לנגדם

לְמַשְׁמְרוֹת: (י) וַיִּשְׁוֹעַ הוֹלִיד אֶת-
 יוֹיָקִים וַיּוֹיָקִים הוֹלִיד אֶת-
 אֲדִישִׁיב וְאֲלִישִׁיב הוֹלִיד אֶת-
 יוֹדָע: (יא) וַיּוֹדָע הוֹלִיד אֶת-
 יוֹנָתָן וַיּוֹנָתָן הוֹלִיד אֶת-יְדוּע:
 (יב) וּבְיָמֵי יוֹיָקִים הָיוּ כֹהֲנִים רֵאשִׁי
 הָאֲבוֹת לְשָׂרִיָּה מְרִיָּה לְיִרְמְיָה
 חֲנַנְיָה: (יג) לְעֹזְרָא מְשֻׁלָּם,
 לְאֲמִרְיָה יְהוֹחָנָן: (יד) לְמַלּוּכִי
 יוֹנָתָן לְשִׁבְנִיָּה יוֹסֵף: (טו) לְחֶרֶם
 עֲדֻנָּא לְמַרְיֹות חֶלְקִי: (טז) לְעַדְיָא
 זְכַרְיָה לְגַנְתָּוִן מְשֻׁלָּם: (יז) לְאֲבִיָּה
 זְכַרְיָ לְמַנִּימִין לְמוֹעֲדִיָּה פִלְטִי:
 (יח) לְבַדְנָה שְׁמוּעָ לְשִׁמְעִיָּה
 יְהוֹנָדָּתָן: (יט) וְלִיּוֹדָיָב מִתְנִי
 לְיַדְעִיָּה עֲזִי: (כ) לְסַלְיָ קְלִי לְעִמּוּק
 עֶבֶר: (כא) לְחֶלְקִיָּה חֲשַׁבְיָה

סטענווייטע. (י) ישוע צייגטע
 יויקים, יויקים צייגטע אלישיב,
 אלישיב צייגטע יודע. (יא) יודע
 צייגטע דען יונתן, אונד יונתן
 צייגטע דען ידוע. (יב) און דען
 מאַן יויקים'ס וואַרען אונטער
 דען פריעסטערן שטאַממהייפּ-
 טער פֿאַן (דען טטממממממ) (יג)
 שריה, מריה, פֿאַן ירמיה,
 חנניה, (יג) פֿאַן עזרא, משלם,
 פֿאַן אמריה, יהוחנן, (יד) פֿאַן
 מליכו, יונתן, פֿאַן שבניה,
 יוסף, (טו) פֿאַן חרם, עדנא,
 פֿאַן מריות, חלקי, (טז) פֿאַן
 עדוא, זכריה, פֿאַן גנתון,
 משלם, (יז) פֿאַן אביה, זכרי,
 פֿאַן מנימין. פֿאַן מועדיה פלטי,
 (יח) פֿאַן בלגה, שמוע, פֿאַן
 שמעיה, יהנתן, (יט) פֿאַן
 יודריב, מתני, פֿאַן ידעיה,
 עזי, (כ) פֿאַן סלי, קלי. פֿאַן
 עמוק, עבר, (כא) פֿאַן חלקיה,
 חשביה, פֿאַן ידעיה, נחנאל.
 דיע.

למליכו קרי. לעדוא קרי. לירעיה

ר ש י

כ"ד ואלך) שהלויים היו חלוקים לעשרים וארבעה משמרות: (י) וישוע הוליד את יויקים וכו'. כל אלו שנמקרא זה היו כהנים גדולים: (יב) ובמי יויקים. שהיה בהן גדול היו כהנים הללו הם היו ראשי בית אב למשמרות: לשריה מריה. למשמרת של שריה היה מריה ראש בית אב ולמשמרת של ירמיהו היה חנניה ראש בית אב וכן כלם ואת אשר לא פירש כל

ב א ו ר

למשמרות, הנה אלה שזכר בפסוק הקודם היו מנלמים בכלי שיר כאשר אמרנו, וכנגדם עמדו אלה לאורר בניהם וכמו שכתב רש"י לקצן (כ"ד) משמר לעומת משמר, שהיו חלוקים במשמרות לומר שירה. (י) וישוע, עיין רש"י, אולם כפי הנראה כי הסופר הזה אסף ממגלות שונות כל מה שמלא מיתוסי הנהנים והלויים, והנה מלא ראש בכתב אמת היקף מן בני ישוע וכתבם יגם מלא שוב אמת ראשי אבות הנהנים בימי יויקים והעלום גם כן על ספרו לקמן (פסוק "ב"). (יב) לשריה מריה, כתב הראב"ע הלמ"ד שורה כי שריה ראש למריה או הדבר הפיך

נחמיה יב

לִידְעִיהָ נִחְנָאֵל: (כג) הַלְלוּם בְּיָמֵי
אֱלֹהֵי שֵׁיב יוֹדַע וְיֹחָנָן וְיָדוּעַ
כְּתוּבִים רֵאשֵׁי אֲבוֹת וְהַכֹּהֲנִים
עַל-מַלְכוּת דְּרִיּוֹשׁ הַפְּרָסִי:
(כג) בְּנֵי לֵוִי רֵאשֵׁי הָאֲבוֹת כְּתוּבִים
עַל-סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים וְעַד-יָמֵי
יֹחָנָן בֶּן-אֱלֵיָשִׁיב: (כד) וְרֵאשֵׁי
הַלְלוּם חֲשֵׁבִיה שְׂרָבִיָּה וְיִשׁוּעַ בֶּן-
קַדְמִיאֵל וְאַחֵיהֶם לְנֶגְדָם לְהַלְלֵם
לְהוֹדוֹת בְּמִצְוֹת דְּוִיד אִישׁ-
הָאֱלֹהִים מִשְׁמֵר לְעֵמֶת מִשְׁמֵר:
(כה) מַתַּנְיָה וּבְקַבְקִיָּה עֲבָדֵיהָ

משלם

תרגום אשכנזי קמז
(כג) דיעוע לעוויטטען ווארען
אין דען טאגען אלישיב'ס,
יודע'ס, יוחנן'ס אונד ידוע'ס
נאך שטאטמטהייפטערן פער-
צייכעט, וויא אויך דיעוע
פריעסער אונטער דער רע-
גיערונג דריושדעם פערזערס.
(כג) דיא שטאטמטהייפטער דער
זאגענע לוי'ס זינד אים בויע
דער טאגסכעגעבענהייטען
פערצייכעט ביז אויף דיא טא-
גע יוחנן'ס דעס זאגענעם
אלישיב'ס. (כד) דיא אבער-
הייפטער דער לעוויטטן אבער
ווארען: חשביה, שרביה,
ישוע זאָהן קרמיהאל'ס; אונד
איהרע ברידער (טטמנדען)
איהנען געגענאיער, צו לאָב-
פרייען אונד דאנקגעזעגע
אנצושטיממען, נאך דער פער-
ארדנונג דעס גאטטליכען מאנעס רוד, פאסטען געגען פאסטען. (כה) מתניה, בקבקה,
עבדיה

ר ש י

כל העשרים וארבע משמרות לא דקדק המקרא בנך למנותם כלם: (כב) הלויים בימי אלישיב.
הלויים הללו היו ראשי בית אבות במשמרות הלויים בימי אלישיב הכהן הגדול והכהנים המוניין
לאעלה בסאך סס היו ראשי בית אבות במשמרותם בימי אלישיב: על מלכות. בימי מלכות
דריוש היס דבר זה: (כג) ועד ימי יוחנן. כל אותן שהיו ראשי אבות הלויים עד ימי יוחנן
כהן גדול מוניין שס בדברי הימים: (כד) משמר לעמת משמר. שהיו חלוקים במשמרותם
לומר

ב א ו ר

הסוך ע"כ. ורש"י תפס לשון אחרון עיין בדבריו. (כב) הפסוקים האלה עד פסוק (נ"ז) הם
קשה ההבנה במאוד, עיין רש"י, וראב"ע שס יד לפה ולא גלה לנו את דעתו. והמפרשים
החדשים בחרו איש איש בדרך הישר בעיניו, וגם אנכי אבחר בדרך הטוב בעיני וביד הקודש
לרחק או לקרב, ואומר: הלויים, כלומר יחס הלויים שזכרתי עד עתה כלם היו בימי אלישיב וגו'
והמה הכהנים שזכר לעיל (פסוק י', וי"א), אך שאל כאן יוחנן תמורת יוחנן. כהובים שזכרו
רק ראשי האבות. וכהנהיב, כלומר גם ככהניס שזכרתי העניין בן שלא באלו רק הראשים, על
מלכות, על חשמה לפעמים במקום ב"ת (עיין שרשים שרש עלה), והעניין כי כלם היו בימי
מלכות דריוש. (כג) בני לוי, כלומר אולם כל ראשי בני לוי (מעט שחלק אותם דוד
למשמרות) הנס הם כתובים וגומר. ועד ימי יוחנן, שס יגיע היחס רק עד ימי יוחנן בן
אלישיב, (ואף שיוחנן או יוחנן בן יודע לא חש לזה כאשר מלינו כמה פעמים בסדר היחס)
ונוסף כאן גם אותם שהיו בימי ידוע בן יוחנן. (כד) וראשי הלויים, זה שוב העתקה ממגלה
אחרת שבה נזכרו רק המזכירים וסאערים שהיו בימי יויקים כמו שאמר להלן כ"ו. ואחיהם
לנגד

מִשְׁלֵם טַלְמוֹן עֲקוֹב שְׁמָרִים
 שׁוֹעֲרִים מִשְׁמֵר בְּאֶסְפֵי הַשְּׁעָרִים:
 (כו) אֱלֹה בִימֵי יוֹיָקִים בֶּן־יִשׁוּעַ
 בֶּן־יֹצְדָק וּבִימֵי נְחֻמְיָה הַפְּחָה
 וְעִזְרָא הַכֹּהֵן הַסּוֹפֵר: (כז) וּבַחֲנֻכַּת
 חוֹמַת יְרוּשָׁלַם בִּקְשׂוּ אֶת־הַלְוִיִּם
 מִכָּרְמֵי־מְקוֹמֹתָם לְהִבְיֹאֵם
 לִירוּשָׁלַם לַעֲשׂוֹת חֲנֻכָּה וְשִׁמְחָה
 וּבַתּוֹדוֹת וּבִשְׂרִיר מְצִלְתִּים נְבָלִים
 וּבְכִנְרוֹת: (כח) וַיֵּאָסְפוּ בְנֵי
 הַמְּשָׁרְרִים וּמִן־הַכֹּכֵר סְבִיבוֹת
 יְרוּשָׁלַם וּמִן־חֲצָרֵי נְטַפְתֵי:
 (כט) וּמִבֵּית הַגְּלָגַל וּמִשְׁדּוֹת גְּבַע

עכריה, משלם, טלמון אונד
 עקוב ווארען וועכטער, טהאר-
 ווערטער בייא דען פאר-
 ראטהסקאמערן דער טהא-
 רע; (כו) דיעזע ווארען אין דען
 טאגען וויקיס'ס דעם זאהנעם
 ישוע'ס, דעם זאהנעם יוצדק'ס,
 אונד אין דען טאגען דעם
 לאנדפאלעגערס נחמיה אונד
 דעם פריעסערס אונד
 שריפטגעלעהרטען עזרא.
 (כז) בייא דער איינווייהונג דער
 מויער פאן ירושלים זוכטע טאן
 דיא לעוויטטען אין אללען
 איהרען ארטערן אויף, אום
 זיא נאך ירושלים צו ברניגען,
 אונד אום דיא אינווייהונג מיט
 פריידע, מיט דאנקליעדערן
 אונד געזענגען, מיט צימבעלן,
 לייטען אונד הארפען צו פיי-
 ערן. (כח) דא פערזאסמעל-

ועומות
 טען זיך דיא זענגער אללע אויס דעם קרייזע רינגס אום ירושלים אונד אויס דען פאלעק-
 קען אום נטפת, (כט) אויס בית הגלגל אונד אויס דען געפילדען פאן גבע אונד עזמות

דען

ר ש י

לומר שירם: (כה) שוערים משמר. שוערים היו במשמר שלהם לשמור שערי הניח: באסופי.
 נמו בספי השוערים: (כו) אלה בימי וויקיס. אלה היו שוערים בימי וויקיס: (כו) ובחנכת
 חומת ירושלים. נתשלום חומת העיר לקדש את העיר: ובתודות. ובהולאות: (כח) ומן
 הככר

ב א ו ר

לנגרם, אחיהם היו עומדים מעבר השני לנגדם לשיר בשתי מקהלות מקבילות וכמו שיבאר
 משמר לעמת משמר ובפרש"י. (כה) שומרים, נתחלה אמר נסתם שהיו שומרים ואח"כ יבאר
 מה היה משמרתם? שהיו שוערים, עומדים בשער על המשמר או במשמר ויהי הניח באספי
 שב לאחור. באספי השוערים, לדעת רש"י וראב"ע יהיה זה שומרי הספים והאל"ף נוסף אבל
 לפי שמלנו בד"ה (א' כ"ו, ט"ו) בית האספים וכן ולאספים (שם שם י"ז), לכן ראה הרד"ק
 (שרש אסף) לפרש שהיה זה בית נב"ה המקאל שער לעמת דרום (כנוכרס בד"ה) ואמר שנקרא
 כן לטעם ידוע אללם, והחכם געועניוס באר בית האספים כמו בית האולר (פאָרדזשטהסקאָו-
 הערן) וכן באו (פאָרדזשטהסקאָווערן דער טהארע) ודבריו נראין יותר. (כו) אלה, כלומר
 אלה מהם היו בימי וויקיס ויש מהם שכבר היו בימי נחמיה ועזרא עיין במבוא. (כו) ובחנכת
 חומת, מכאן עד סוף הספר המה שוב דברי נחמיה בעלמו, כי פרשות היחס לא ידיו בוננו
 (עיין מבוא) יספר לנו את כל אשר נעשה בחנכת החומה אחרי אשר נקשרה עד תמה, לזה

בא

נחמיה יב

תרגום אשכנזי קמח

וְעֹמֹת כִּי חֲצֵרִים בָּנוּ לָהֶם
 הַמְשָׁרְרִים סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלַם׃
 (ב) וַיִּטְהָרוּ הַכְּהֹנִים וְהַלְוִיִם
 וַיִּטְהָרוּ אֶת־הָעַם וְאֶת־הַשְּׁעָרִים
 וְאֶת־הַחֹמָה׃ (ג) וְאָעֵלָה אֶת־
 שָׂרֵי יְהוּדָה מֵעַרְי לַחֹמָה
 וְאֶעֱמִידָה שָׁתֵי תוֹדֹת גְּדוּלוֹת
 וְתִהְלַכְתָּ לְיָמִין מֵעַל לַחֹמָה
 לְשַׁעַר הָאֲשָׁפֹת׃ (ד) וַיֵּלֶךְ
 אַחֲרֵיהֶם הוֹשַׁעְיָה וְחֲצִי שָׂרֵי

דען דיא זעננער האַטמען זיך
 פֿלעקקען ערבוים רינגס אום
 ירושלים. (ב) דיא פֿריעסטער
 אונד לעוויטמען רייניגמען זיך,
 זיא רייניגמען דאָז פֿאַלק, דיא
 טהאַרע אונד דיא מויער.
 (ג) דאָן שטיעג איך מיט דען
 אַבערסטען יהודה'ס אויף דיא
 מויער, אונד שטעללמע צווייא
 גראַסע דאַנקקאַהרע אויף,
 דערען ציגעזירלך גינגען אויף
 דער מויער נאָך דעם מיסטע
 טהאַרע, (ד) אונד הינטער
 איהנען גינגען הושעיה אונד
 דיא העלפֿטער דער אַבערסטען
 יהודה'ס

יהודה

ר ש י

הכבר. אשר סביבות ירושלים באו המשוררים: (ל) ויטהרו. תחלה טהרו את עמנו ואח"כ
 טהרו את אחרים ואת השערים ואת החומה שלא תהיה טומאה שם נעיר: (לא) מעל
 לחומה. שקדש את העיר והלכו השרים וביח דין והכהנים והלויים עם שתי תודות סניב לעיר
 הכל כמפורש במס' שבעות כדי לקדש את העיר: שתי תודות. שתי לחמי תודה כל לשם
 ולחם קרוי תודה: ותהלוכות לימין. וכאשר יאלו מן העיר כדי לסוננה הלכו לכד ימינה:
 יהודה

ב א ו ר

בא בלשון מדבר נעדרו ואעלה ואעמידה לקמן ל"א. ובחודות, הכונה לעשות מנחה גם בתודות
 והנה רש"י פירוש בתודות ובחודות, אולם יתכן שהכונה על שתי התודות שזכור למטה (ועיין
 לקמן ל"א). (ב) ויטהרו, הנכון לדעתי שהוא בנוי סתמי ועינו ויטהרו המטהרים וטהרו
 אח העם הטמאים למתים בהזאת מי מטאת (כי הזאת מי מטאת כשרה בזר) ואת השערים
 והחומה טהרו מכל טמאה הנמלאת שם שכל יטמאו העוברים שם. (ג) שתי חודות, רש"י
 ורד"ק (שרש ידה) פירשו בדעת חז"ל בשבעות (דף ט"ו ע"א) שהם לחמי תודה ואמר הרד"ק
 שקראם גדולות לפי שנמנות היו שלשה מינים חלות ורקיקין ורבוכה, ובחמץ היה רק מין
 אחד, הנה היה מין החמץ נגד שלשה מיני המנות לפיכך קראו אותם גדולות, והניח עוד
 דעת ר' יהודה ור' יונה לשון קהלות קהלות (לזווייא קארע) והמה לשורר בפה, וכן דעת
 הראב"ע שאמר הם האומרים שיר של מודה. וחהלכה, אין לו אח ואמר הרד"ק (שרש הלך)
 ובחוספת תי"ו וה"א הנקבה מהלכות נפלים בני המערובות (מ"ב י"ד י"ד). והנה תארו מוביח
 עליו שהוא נגזר מן התפעל כי פעל הלך בהתפעל יורה על הליכה אנה ואנה (הערות געהען,
 חוזהער געהען) אם יקום והתהלך בחוץ (שמות כ"א י"ט) ורבים כנה וכן כאן (דיח חוזהער געהען).
 פעל לחומה, י"מ על החומה ממש, אולם יתכן שמעל הוא כמו ועליו מטה מושג ורבים
 כנה, שענינם אללם, והכונה מאלל לחומה אשר לשער האשפת היתה התהלוכה לכד ימין.
 (לב) אחריהם, אם התודות שזכר המה המשוררים כדעת יתר המפרשים וילדק היטב אחריהם,
 ואם

יהודה'ס, (לג) ויא אויך עזריה, עזרא, משלם, (לד) יהודה, בנימן, שמעיה אונד ירמיה; (לה) אונד פֿאַן דען פריעסטערן מיט טראָמפעטען: זכריה דער זאָהן יונתן'ס, דעם זאָהנעם שמעיה'ס, דעם זאָהנעם מתניה'ס, דעם זאָהנעם מיכיה'ס, דעם זאָהנעם זכור'ס, דעם זאָהנעם אסף'ס, (לו) אונד זיינע ברודער שמעיה, עזראל, מללי, גללי, מעי, נחנאל, יהודה, חנני, מיט מוזיקאַלי־שען אינשטרומענטען דעם געטטליכען מאַננעם דויד; אונד דער שריפטגעלעהרטע עזרא (גיג) פֿאַר אוהנען הער; (לז) דאָן איבער דאָן קוועללענ־טהאַר, אינר צאָגען זאָ פֿאַר זיך הין איבער דיא טרעפפע עיר דויד'ס, (נעזיך) איבער דיא טרעפפע אָן דער מויער, דאָן אָבערהאַלכ דעם הויזעם

יהודה: (לג) ועזריה עזרא ומשלם: (לד) יהודה ובנימן ושמעיה וירמיה: (לה) ומבני הכהנים בחצרות זכריה בן יונתן בן שמעיה בן מתניה בן מיכיה בן זכור בן אסף: (לו) ואחיו שמעיה ועזראל מללי גללי מעי נתנאל ויהודה חנני בכלי־שור דויד אישהאלהים ועזרא הסופר לפניהם: (לז) ועד שער העין ונגדם על מעלות עיר דויד במעלה לחומה מעל לבית דויד ועד שער המים מזרח: (לח) והתודה השנית ההולכת למואל ואני

אחריה

ימי א'

דויד'ס, אונד זאָפֿאַרט ביז אָן דאָן וואַסערטהאַר גענען מאַרגען. (לה) אונד הינטער דעם צווייטען דאַנקקאַהרע, דאָן געגענאיבער צאָג, גינג איך, וועהרענד איין גראָסער טהייל

ר ש י

(לד) יהודה ובנימן. שני שרים היו: (לו) ואחיו. חניויו של זכריה הכהן: (לז) ועל שער העין. לפני שער העין הלכו סביבות העיר: ונגדם עליו. ולפניהם עלו משער העין למעלות של עיר דוד ואותן מעלות היו לחומה: (לח) והתודה השנית ההולכת למול. חודה אחרת שהיתה שנית לתנחום היתה הולכת נגד תנחום בשוה ולא זו אחר זו: ואני אחריה. שני הייתי

ב א ו ר

ואם המה תודות ממש כדעת חז"ל הכונה על נושאי התודות. (לז) ועזרא הסופר, עיין במנחם. (לז) על מעלות, הם מדרגות החומה ראש"ע וכן דעת רש"י ז"ל. ועיין למעלה (ג', ט"ו) מה שהנחתי בשם ידיו הסנס הממורגס. (לח) וההודה, לפי הפשוט יש לפרש שהתודה השנית היתה בלשם נגד הראשונה מלך אחר מהחומה והיא החומה מעל מגדל התנורים, ויהי' המאמר ואני אחריה וחכי העם מאמר מוסגר, אבל זה נגד הוגינה כאשר יבין המשניל וגם מהנגד לדעת חכמינו ז"ל כי גם למ"ד (שנועות ט"ו ע"ג) שהיו הולכות זו כנגד זו הפנימית הקדמקרבנת לחומה וכו' ע"ש, ואם היו נקות משחי דוחות הליוח שיהיו מקרבנות לחומה, ולזה כוון רש"י בנאמן בנאמן כיתה הולכת נגד פנימה בשם כלומר כנגד אחר. למואל, האל"ף

אֲחֵרִיָּה וְחֲצִי הָעָם מֵעַל לְהַחֲזֹמָה
 מֵעַל לְמִגְדַּל הַתְּנוּרִים וְעַד
 הַחֲזֹמָה הַרְחֵבָה: (לט) וּמֵעַל
 לְשַׁעַר אֶפְרַיִם וְעַל שַׁעַר הַיְשָׁנָה
 וְעַד שַׁעַר הַדְּגִים וּמִגְדַּל הַנְּנָאֵל
 וּמִגְדַּל הַמָּאָה וְעַד שַׁעַר הַצֹּאן
 וְעָמְדוּ בְּשַׁעַר הַמִּטְרָה:
 (מ) וַתַּעֲמִדְנָה שְׁתֵּי הַתּוֹדֹת בְּבֵית
 הָאֱלֹהִים וְאֲנִי וְחֲצִי הַסֹּגְנִים עִמִּי:
 (מא) וְהַכֹּהֲנִים אֲלֵיָקִים מַעֲשִׂיָּה
 מִנִּימִין מִיכִיָּה אֶלְיֹעֲנִי זְכַרְיָה

חגגיה

ר ש י

תרגום אשכנזי קמט
 טהייל דעם פֿאַלקעם אויף דער
 מויער וואַר, אַכער האַלב דעם
 אַפֿענטהורמעם ביו צור ברייִ
 טען מויער, (לט) דאַן איבער
 דעם אפרים'ס טהאַרע, דעם
 אַלטען טהאַרע, דעם פֿיש-
 טהאַרע, אויף דעם טהורמע
 חננאל אונד דעם טהורמע
 מאה ביו צום שאַפֿטהאַרע; זיא
 שטאַנדען זאָנאַר ביים הויפֿט-
 וואַכֿטהאַרע. (מ) דיא ביי-
 דען דאַנקקאַהרע שטעללעטען
 זיך נון אין דאַן גאַטטעס הויז
 הין, וויא אויך איך אונד דיא
 העלפֿטע דער פֿאַרשטעהער
 מיט מיר. (מא) פֿערנער דיא
 פֿריעסטער אליקים, מעשיה,
 מנימין, מיכיה, אליועני,
 זכריה, חגגיה מיט טראַכּופֿע-
 טען

הייתי הולך אחריהם של תודה: (לט) ועמדו. שם היו עומדים שלא לילך יותר: (צ) שתי
 התודות. שנשא אותם לבית המקדש:

במלכות

ב א ו ר

נוסף והענין ההולכת מול התודה הראשונה. וחצי העם, כפי מלב הנגינה וכאשר אמרתי
 יהיה וחצי מאמר בפני עצמו כאשר הלכתי אני והסגנים והשרים אחר התודות עמדו חצי
 העם על הקימות ומקומות שנזכרו לראות מגונב התהלוכה הזאת ויתר העם גם המה הלכו
 אחרי התודות באחרונה. (לט) ועמדו, העם אם נדעת דש"י שלא הלכו יותר כי כאשר
 נסעו התודות גם העם עלה חומות ונסעו לנגד לראות, או יש לפרש ועמדו גם בשער
 המטרה עמדו העם. (מ) ותעמדנה, אם התודות הנה המקלות א"כ הפעל ותעמדנה
 בפשוטו, ואם התודות המנוקות יורה הפעל עמד שנחיקמו שם כמו והנה הוגע עמד בענין
 (עיי'ן שרשים לרד"ק) וענינו שהניחם שם לפני אלהים. וזה לשון ידידי המכס המתרגם
 בהערותיו: לולא ירחמי להמרות פי חכמינו ז"ל הקדושים הייתי אומר כפי אשר בארתי בהערותי
 למעלה פרשה ב' וג' יתבארו תהלוכות התודות על נכויו. כי לפי הנראה העמיד נחמיה שתי
 התודות האלה זו אצל זו, בחומה מערבית לכד לפון קרוב לשער הניא או למעלה ממנו
 ומשם נסרדו והיו לשמים. התודה האחת הסנה פניה לימין (כלומר לכד דרום מלשון לפון
 וימין, תהלים פ"ט), ונסעה כל חומה מערבית לארנה מעל לשער האשפות ושער העין
 ומעל למעלות היורדות לגן (כאשר הנאחתי לעיל) עד קלותה לדרום ומשם הסנה פניה למזרח
 ונסעה כל אורך חומת הוגג עד שער המים שהיא הראשון בחומת המזרח לפאת דרום;
 ומדי הקף התודה ההיא את החומה מלד זה הסנה התודה השנית פניה אל החומה הרחבה
 שהיא חומת הכסוף ונסעה אז לאורך החומה ההיא מעל לשער אפרים עד חמת המזרח עד
 פגשה בשער הישנה שהיא הראשון בחומת המזרח לפאת לפון, וסיב בנח התודה האחת אל
 שער המים רגע נאח התודה השנית אל שער הישנה, ועמדו לפי זה שתי התודות בשני קלות
 חומת

חַנְנִיָּה בַּחֲצֻצְרוֹת: (מג) וּמַעֲשֵׂיָהּ
 וּשְׁמֵעִיָּה וְאַלְעָזָר וְעֹזִי וִיהוֹחָנָן
 וּמִלְכִיָּה וְעֵילָם וְעֹזֵר וַיִּשְׁמִיעוּ
 הַמְּשֻׁרְרִים וַיִּזְרְחִיָּה הַפְּקִיד:
 (מג) וַיִּזְבְּחוּ בַּיּוֹם הַהוּא זִבְחִים
 גְּדוֹלִים וַיִּשְׁמְחוּ כִּי הָאֱלֹהִים
 שִׁמְחָם שִׁמְחָה גְּדוֹלָה וְגַם הַנְּשִׂיִם
 וְהַיְלָדִים שִׁמְחוּ וַתִּשְׁמַע שִׁמְחַת
 יְרוּשָׁלַם עַד-מֶרְחֹק: (מד) וַיִּפְקְדוּ
 בַּיּוֹם הַהוּא אַנְשִׁים עַל-הַנְּשֻׁכּוֹת
 לְאַזְצְרוֹת לְתַרְוֹמוֹת לְרֵאשִׁית
 וּלְמַעֲשָׂרוֹת לְכִנּוּס בָּהֶם לְשָׂרֵי
 הָעָרִים מִנְּאוֹת הַתּוֹרָה לְכֹהֲנִים

טען, (מג) אונד מעשיה, שמעיה, אלעזר, עוזי, יהוחנן, מלכיה, עילם אונד עוזר; אונד דיא זענגער ליעסען איהרע שטיממע האָרען, דערען פֿאַר-שטעהער יזרחיה וואָר. (מג) זיא אָפֿפֿערטען אָן דיעזעם טאָגע אַנזעהנליכע אָפֿפֿער, אונד פֿרייעטען זיך, דען גאָטט האָט-טע איהנען איינע גראָסע פֿריי-דע געמאַכט; אויך דיא וויי-בער אונד קינדער פֿרייעטען זיך, אונד דיא פֿריידע ירושלים וואורדע כיו אין דיא פֿערנע געהאָרט. (מד) עס וואורדען אויך אָן דיעזעם טאָגע מעננער פֿעראַרדנעט איי-בער דיא געמאַכער דער פֿאַר-ראָטהע אָן העכען, ערשט-לינגען אונד צעהנטען, אום פֿאָן דען פֿעלדערן דער שטעד-טע דיא געזעטצליכען אַנטהיי-לע פֿיר דיא פֿריעסטער אונד

וללוים

ר ש י

(מא) בחצרות. היו תוקעין מתוך שמחתן: (מד) ויפקדו. לשון סקידות: הנשכות. כמו הלשכות של בית המקדש: לכנוס בהם. ובאותן הלשכות היו נותנים כל מתנותם של כהנים ולוים. ומאס היו חולקין ביניהם: מנאות. כמו מנות: לכהנים וללוים. כהנים היו נוטלים הראוי להם. והלוים הראוי להם: העומדים. ומשמשים שם לפני הקב"ה בתודות והודאות:

מניו

ב א ו ר

חומת המזרח, האמת בקלח דרום והשנית בקלח לפון, ואז קרבו זו לעמת זו קרוב והלוד עד כי שתיים נפגשו בשער הלאן אשר היה האמצעי מן החמשה השערים שנחמת המזרח, ואחרי הנאחדם נסעו יחדיו אל בית אלהים, כאלה שערתי בנפשי, אולם בתרגומי ארמית בדעת קז"ל כי בפיהם נבונה רק נענין התודות במרתי בדעת ר' יהודה ור' יונה שהביא הרד"ק, עכ"ל ההערה. (מב) וישמיעו, המשוררים השמיעו את קולם ויזרחיה היה הפקיד הראש המעריך להם הניגון (רעגענס קאָרי). (מג) זבחים גדולים, הרד"ק בש"ש גדל באר שהנונה זבחים רבים ואמר כי גדל יורה על כל ענין הרבוי בין בנמות בין באיכות, או כדמתורגם (הנזעהנליכע אָפֿפֿער), כי באמת גם נכלל בו טובים ושמינים. והשמע שמחה, ענינו קול שמחת ירושלים. (מד) הנשכוח, כמו הלשכות זה אומר בכה וזה אומר בכה (הראב"ע) כלומר מקלחת קראו לזה נשכה ומקלחתם לשכה. לשדי הערים, שער הכתוב לכנוס בהם מנאות התורה וגומר לשדי הערים כלומר של שדי הערים. מנאות, כמו מניות ובא אלף תחת היו"ד ולא נשתנה בסמיכות וכן במזדות עין גדי (ש"א כ"ד א') או הנסמך ספר וכן הוא מנאות מנאות התורה, הארון ארון הנביא (הראב"ע) ועיין שרשים לרד"ק.

כי

וְלִלְוִיִּם כִּי שִׁמַּחְתָּ יְהוּדָה עַל-
הַכֹּהֲנִים וְעַל-הַלְוִיִּם הָעֹמְדִים:
(מה) וַיִּשְׁמְרוּ מִשְׁמֶרֶת אֱלֹהֵיהֶם
וּמִשְׁמֶרֶת הַטְּהָרָה וְהַמְּשָׁרְרִים
וְהַשְּׁעָרִים כְּמִצְוַת דָּוִד שְׁלֹמֹה
בָּנָו: (מו) כִּי-בִימֵי דָוִד וְאַסָּף
מִקֶּדֶם רָאשֵׁי הַמְּשָׁרְרִים וְשִׁיר-
תְּהִלָּה וְהוֹדוֹת לַאֱלֹהִים: (מז) וְכָל-
יִשְׂרָאֵל בִּימֵי זֶרְבָבֶל וּבִימֵי נְחֻמְיָה
נְתָנִים מְנִיּוֹת הַמְּשָׁרְרִים
וְהַשְּׁעָרִים דְּבַר-יוֹם בְּיוֹמוֹ
וּמִקִּדְשֵׁימ לְלוִיִּם וְהַלְוִיִּם
מִקִּדְשֵׁימ לְבָנֵי אֶהְרֹן:

לעוויטטען דאריין צו זאממעלן;
דען יהודה האטטע איינע
פריידע איבער דיא אנגע-
שטעללטען פריעסטער אונד
לעוויטטען; (מה) דאמיט די-
זע דען דיענסט איהרעס גאט-
טעס אונד דיא פארשריפט
דער רייניגונג וויא אויך דיא
דער זענגער אונד דער טהאר-
ווארטער, נאך דער פארארד-
נונג דויד'ס אונד זיינעס זא-
נעס שלמה'ס, כעאכאטען
קאנגטען; (מו) דען אין דען
טאגען דויד'ס אונד אסף'ס, אין
יענער אורצייט, זינד דיא א-
פענגע דער זענגער אונד דער
לאב- אונד דאנקליעדער צו
גאטט. (מז) אונד גאנץ ישראל
ליעפערטען אין דען טאגען
זרככל'ס אונד אין דען טאגען
נחמיה'ס דיא אכנאבען פיר
דיא זענגער אונד טהארווא-
טער, דאז טעגליכע פיר זיי-
נען טאג; זיא גאכען געהיי-
ליגטעס דען לעוויטטען, אונד

יג (ח) ביום ההוא נקרא בספר
משה באוני העם ונמצא

ראשי קרי כחוב

דיא לעוויטטען גאכען פאן דעסג עהייל יג טען דען זאהנען אהרן'ס.
יג (ח) איינסט וואורדע אים כוכע משה'ס פאר דען אהרען דעס פאלקעס גע-
לע.

ר ש י

(מו) מניית. כמו מנות: ומקדישים ללוים. והיו נותנים המעשר ללוים והם היו נוטלים
מעשר מן המעשר ונותנים לכהנים:
כל

ב א ו ר

כי שמחח יהודה, כלומר כי היהודים שמחו במאוד על הנהנים והלוים העומדים לשרת צבית,
ולזה נחרצו אלילי העם להיות ממונים על אונרוחיהם. (סה) וישמרו, הו"ו של וישמרו
משמש במקום למען (עיינן מכלול), ומוסב על ויפקדו ציוס ההוא כי עשו זאת למען יוכלו
הנהנים והלוים לשמור וגומר בלי לדאוג על המזון והמחיה. דויד שלמה, נחמיה ויהויהכניז
כמו שמש ירח עמד (מנקה ג' י"א) ורבים נמוהו, והנה משמרת בית אלהים ומשמרת הטהרה
מפורש מלוחם בחורה אצל משמרת המסוררים והשערים לא לזנו השם, לזה אמר שמשמרת
הזאת היתה כמלוח דוד ושלמה, ובאר זה ואמר: (מו) כי בימי דוד ואסף, כלומר אשר
הוחק להם זאת מימי קדם, וגם הוקבע להם שירי תהלה והודות.
יג (א) ביום ההוא, יש מי שאומר ציוס שקדשו החומה, אצל זה לא יתכן שהיו עשית
הלשכה